

don't cut bind

THESES PHILOSOPHICAE,

Quas D E O auspice & propitio,

Pro virili propugnabunt, Adolescentes

Magisterii Candidati, 41. ex ACADEMIA

IACOBI REGIS, hac vice cum laurea

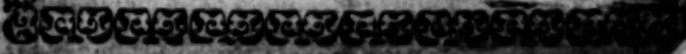
emittendi, ad diem 7. Kal. Augusti,

EDINBURGI, in A de Sacra Australi.

PRÆSIDE ROBERTO RANKENO.

EDINBURGI,
Excudebat Vidua HART. 1631.

VIR TVTE, AC GE-
NERIS SPLENDORE
CLARISS. ADOLESCENTIBVS,
D. IOHANNI SINCLARO,
Comitis Cathenesiæ, ex filio nepoti,
ac Hæredi:

Necnon
ROBERTO HAMILTONO,
Comitis Hadinæ filio, tanto patre
dignissimo.

Mæcenatibus & patronis suis,
plurimum colendis.

S.

Mnes homines ad grata mentis sig-
nificationem à natura impelluntur,
& quò acriori iudicii vi præditi sunt,
cò innata huius notionis illustrius
monumentum prodere solent, Ve-
rum cum plerique contentius laborent,
non tam ut habeant quam ut referant
gratiam, non sine magna ingrati-
tudinæ, dantium beneficiis summam laudem invidere videntur.
Nos aliam, Adolescentes Clariss^{ss} viam insumimus, in beneficio-
rum vestrarum memoria recolenda, pro vestris in nos beneficiis
gratias

gratias, quantas animo concipere possumus, habemus maximas, sed gratiam referre sicut nec possumus, ita nec volumus: Existimamus enim gratissimi animi certissimum indicium esse, pro acceptis beneficiis, ne velle quidem gratiam referre: nam sicuti ea sola est vera liberalitas, qua ipsam sibi primum proponens, beneficium putat se accepisse, si quos ipsa beneficiis affecerit, plurimis posset officere, ita ea denum vera est gratitudo, qua non negans virtuti uberrimum hunc suipsius fructum, nexum suum ubique predicat, eumque, si fieri possit, novis beneficiis arctius devinciri desiderat. Quare, Adolescentes clarissimi, licet vestra beneficia in nos, esse plurima, diffiteri nec possimus nec debemus, & longe supra facultatem nostram, libenter agnoscimus, plura tamen postulamus, eaque omnia alio longe maximo accumulanda serio rogamus: Nempe ut has nostras Theses suscipiatis, & vestra autoritate muniatis, nam etiam de vestra virtute habent omnes opinionem, ut sub vestro nomine nihil tenue aut humile prodire possit, plenissime sibi persuadeant: Adeste igitur, Adolescentes clarissimi, quibus Alma Mater Academia gloriatur alumnis, & nos condiscipulis, & pro vestra humanitate, qua in vobis, sicut omnis alia virtus, procul dubio est maxima, sinite hanc nostram dedicatiunculam, esse vestri, non ita pridem erga huiusmodi exercitia, animi recordationem, nostra vero pro vestris in nos beneficiis, grata mentis significationem, & abunde est quod volumus. Valete.

Honoris vestri
Studiofissimi.

Adolescentes

Magis

Adolescentes Magisterii Candidati.

Adamus Cuninghamus
Adamus Olipherus
Alexander Innesius
Alexander Lindesius
Alexander Wardropus
Andreas Dickzus
Andreas Duncanides
Andreas Iaffraius
Andreas Morus
Andreas Williamsonus
Angustus M^cquinus
Claudius Hamiltonus
David Adamsonus
David Guthrius
David Haldanus
Donaldus Mckenzeus.
Georgius Dickzus
Gulielmus Couanus
Gulielmus Couperus
Henricus Eliotus

Iacobus Adamsonus
Iacobus Ainslius
Iacobus Oliphantus
Iacobus Pillanus
Ioannes Durius
Ioannes Inglisius
Ioannes Lauderus
Ioannes monrus
Ioannes Raius
Ioannes Shauzus
Ioannes Williamsonus
Iosephus Hamiltonus
Nicolaus Brunus
Nicolaus Hardzus
Patricius Falconarius
Patricius Primrosius
Robertus Leightonius
Robertus Prestonis
Thomas Donaldsonus
Thomas Haius

Ioannes
Watsonus

Thomas Wilsonus

THESES LOGICAE.

I.

Aber efficit triangulum, de eodem etiam demonstrat Mathematicus affectionem, habere tres, &c.

Appen. 1. Licet circa solas res contingentes versetur disciplina operatrix, non amen circa solas res necessarias versetur disciplina contemplativa.

2. Distinctio disciplinarum in contemplativas & operatrices non simpliciter desumenda est à distinctione materialis objecti.

3. Subiectum quod distinctionem & unitatem tribuit disciplinæ operatrici est ens à nobis producibile: (ἐπεὶ τὸ ἄπρῳστον, ἔστιν) Proprium vero subiectum disciplinæ contemplativa est ens, siue necessarium, siue à nobis producibile, ut ens est, id est, ut præcognitum quod sit, quod principia habeat, & affectiones per ea demonstrabiles; (ἐπεὶ τὸ, καὶ αὐτὸ τὸν, ἐστὶν) ens.

4. Disciplinam contemplativam circa solas res necessarias versari ex hoc textu colligi non potest; quare gratis hoc asseritur.

5. Si igitur scientia versari possunt circa res contingentes, in disciplinis operatricibus non repugnat reperiri firmissimas demonstrationes.

6. Non omnis disciplina in qua firmissime reperiuntur demonstrationes est scientia, nisi eius ultimus finis sit cognitio, non autem operatio.

II. Commune est omnium Logicorum effatum, subiectum scientiæ, quia est æternum & incorruptibile, abstrahere à materia, quæ fons est & origo omnis contingentiæ; & iuxtaariam abstractionem ab hac materia scientiarum unitatem & distinctionem pendere.

1 Si igitur hoc commune effatum verum sit, & vera eiusdem quæ
Afferatur

THESES LOGICÆ.

affertur ratio, necesse est materiam vel denotare signatam & singularem, nam de singularibus quidem non est scientia; vel materiam primam, hac enim causa est omnis mutationis & corruptionis.

2. Cum igitur non omnes scientiæ abstrahant à materia prima, & omnes ex æquo à materia signata, fieri non potest, ut per abstractionem à materia constituatur objectum in ratione scibilis, & ex varia abstractione à materia sumatur distinctio scientiarum.

3. Non solum igitur propter inextricabiles difficultates circa abstractionem Metaphysicæ propriam (cujus subiectum, cum sit tam ens in communi, quam in primis suis speciebus, quales sunt decem summa genera, atque etiam entia ab omni materia abstracta, ut Intelligentia, triplicem requirit abstractionem) non potest unitas & distinctio scientiarum desumi à materia aliqua, sed propter assignatam rationem desumi non debet.

4. Est igitur hoc merum commentum, nullum habens in doctrina Arist. fundamentum, qui quidem licet sapius asserat subiectum Physicæ, nequaquam; subiectum verò Mathematicæ, ratione saltem; & subiectum Metaphysicæ, tam re quam ratione à motu & sensibilibus qualitatibus separari; nullibi tamen dicere compertus est ad rationem subiecti scibilis (ut nimirum vel potentia intellectiva proportionetur, vel ut ab omni contingentia liberetur) necessariam esse abstractionem à materia quadam, & iuxta diversam abstractionem ab hac materia scientiarum unitatem & distinctionem desumendam esse.

5. Potius igitur cum Aristotele cap. 23. lib. 1. postea unitas ac distinctio scientiarum totalium determinanda est ex unitate ac distinctione totalis subiecti: Quare sicut scientia totalis non est simplex qualitas, sed aggregatio multorum habituum, cuius propterea unitas est nec generica, nec specifica, sed veluti totius integri; ita unitas subiecti totalis non desumenda est ab una formalis ratione subiecti scibilis, nec ab una abstractione à materia, sed ab unitate ordinis inter omnes formales rationes subiectorum particularium.

6. Hinc patet longe diversam esse disciplinarum & habituum numerum & distinctionem, ita ut licet tria tantum sint disciplinarum genera, quinque vel saltem quatuor esse possint genera habituum si eie inter se verè distincta.

THESES LOGICÆ

III. ΚΑΙΝΗ, ἰμῶτα, ἢ τι τι τούτων ἄλλο ἦτορ ἐστίν, ἢ μὴ τοῦτο κατὰ
 γρηγορίας ἰατρίας, ἢ καὶ ὅπου ἐστὶν ἄπο τήναι, ἐν δὲ μὴ οὐκ ἔχει μεταβολὰς ἐμ-
 εντων: ἢ ὅτι συμβαίνει αὐτοῖς, λείποντες ἢ γίνονται οὐκ, ἢ μεταβολὰς ἐκ τούτων, ἔχει κα-
 τα τούτων. Arist. cap. 1. lib. 2. Physf.

1. Nihil est naturalius natura, nihil magis contra naturam ar-
 tis, quam esse principium operationis in eo in quo est primò & per se.

Sicut omnis natura, ita nulla ars est principium operationis in
 eo in quo est primò & per se, & discrimen inter artem & naturam
 ibidem traditum, est universale.

3. Cumque quedam artes semper sunt principium operationis
 immanentis, ut Gymnastica; quedam operationis semper transeun-
 tis, ut Mechanica; quedam denique quandoque principium opera-
 tionis immanentis, quandoque transeuntis, ut ars Medica; mani-
 festum est, artem qua ars est, non magis esse principium operationis
 transeuntis, quam immanentis.

4. Qui discrimen illud inter naturam & artem sic exponunt,
 quasi natura ex se esset principium immanentis, ars vero ex se prin-
 cipium operationis transeuntis, minus rectè discrimen explicant: &
 nimium, arti, minus autem quam par est, natura tribuunt.

5. Sensus igitur discriminis hic est, natura est principium ope-
 rationis in eo in quo inest primò & per se, scilicet natura primò &
 per se, seu, quatenus in eo est natura; ars vero, nunquam est prin-
 cipium operationis in eo cui inest primò & per se, scilicet ars, seu
 quatenus in eo est ars, nam ars nunquam est in eo in quo producit os
 perationem, quatenus in eo suam operationem producit, seu, quate-
 nus illud ab operatione artis denominatur, ut ex tibi liquet.

6. Quam longè differunt, artem ex sua natura & per se esse
 principium operationis transeuntis de eo in quo est, quod nulli
 arti competit; & esse principium operationis transeuntis de eo
 in quo est ars per se, quod essentiale est omni arti, ἐν γὰρ καὶ ὁ ὑγιαι-
 νων, ἰατρικὸν ἔχει, Ibidem?

IIII. Ars est habitus mentis, neque enim habilitas illa,
 quæ cernitur in organis corporis, nomen artis meretur.

1. Totā facilitas quæ per habitum artis accedit, potentia dirigens
 ti competit non exsequenti.

2. Totā igitur effectio, quæ est propria artis operatio, est ope-
 ratio mentis.

THESES LOGICÆ.

3. Effectio, cuius fit mentio in definitione artis, non est operis in externa materia productio, sed Idea potius in mente artificis efformatio.

4. Et sicut effectio in definitione artis non exponenda est operis in externa materia productio, ita neque vera ratio exponenda est idea in mente artificis, ad cuius similitudinem illud opus producatur.

5. Vera igitur ratio est, generica omnium habituum mentis differentia, (ut liquet ex definitione prudentia) quorum ratio propria vera dicitur, sicut moralium, maximè proprie recta.

6. Si Notiones Logicæ, quæ sunt entia rationis, terminare possunt effectiorem, quæ est operatio realis, non obstante naturâ effecti-
onis, Logica dici possit habitus cum vera ratione effectivus.

V. Logica est, disciplina operatrix dirigens mentis operationes in cognitione veri.

1. Cognitio veritatis, quæ est proprius finis disciplina contemplativa, est etiam finis alicuius disciplina operatricis.

2. Cumque sine semper hæc duo disciplinarum genera distinguantur, ecesse est Logicam, licet ultimò, non tamen principaliter, sed instrumentaliter, solum in veritatis cognitionem tendere.

3. Discursus igitur, v. g. Physicus, quoad substantiam & entitatem, procedit ab habitu physico; quoad directionem verò, ab habitu logico: Verùm sicut entitas ac substantia discursus principaliter fit ab habitu Physico, ita rectitudo in directione principaliter & sufficienter fit ab habitu Logico.

4. Nec igitur virtus Logica directiva per se subordinatur habui scientiæ, nec ab eo applicatur ad actionem eius tanquam principalis agentis, sed ad actionem propriam.

5. Si ratio veri instrumenti hæc duo semper includeret, 1. ut sit sepe subordinatū principali agentis, & ab eo applicetur ad actionem; 2. ut applicetur ad actionem principalis agentis, non suam propriam, Logica non potest dici habitus instrumentalis.

6. Logica igitur, sicut & reliquæ omnes artes instrumentariæ, habitus instrumentarius dicitur, quia est de fabricandis instrumentis; neque quò ad rationem instrumentariam inter eam & reliquas artes ullum est discrimen, sed solum ratione instrumentorum.

7. Discrimen igitur inter Logicam & alias artes instrumentarias in hoc consistit, quòd instrumenta quæ fabricat Logica, cum
sint

THESES LOGICÆ.

sint mediæ cognitionis, & non distinguantur ab ipsa cognitione, & viri possint cum cognitione, quæ est ultimus finis scientiarum, quibus Logica inservit; at instrumenta quæ fabricant alia artes instrumentaria, cum sint materialia, non ita viri possint cum principali fine artis architectonica cui inserviunt.

8. Et ob hanc diversitatem artes non minus instrumentaria quàm Logica, inter habitus principales numerantur, non à Logica; cum enim sit de modis cognoscendi, modus & usus potius quàm habitus aliquis dici debet.

VI. In omni disciplina operatrice finis est cognitus, (nam de fine nulla est consultatio) media verò, saltem provt ad talem finem referuntur, incognita, nam alioquin supervacanea esset disciplina.

1. Si ordo sit instrumentum facilioris nostræ cognitionis, in omni disciplina operatrice docentis, ordo est resolutivus.

2. Cumque omnis generatio, sive ea sit substantialis, sive accidentalis, ex sua natura ordinem compositivum requirat, ordo docentis & operantis disciplina necessario sunt contrarii.

3. Quare omnis ars docens, resolutivum; & omnis ars operans, compositivum ordinem requirit, idque quia illa docens est, hæc operans, sive distinctio inter doctrinam & operationem ita appareat, ut in artibus mechanicis, sive non.

4. Logica docens, quæ, si non ars, arti tamen simillima est, ordinem resolutivum necessario requirit, neque compositivo tradi potest.

5. Ordo Logica ab Arist. conscripta non est compositivus, sed resolutivus necessario, qui procul dubio omnibus appareret, si systema hoc perfectum esset.

6. Ratio cur ordo Logica ab Arist. conscripta quibusdam videatur compositivus, hæc est, quòd nimirum desit prænotio communis finis & notiones Logica aliquam habent inter se subordinationem, licet prout hanc subordinationem habent in singulis partibus non explicentur.

7. Qui ordinem Logica in se compositivum esse voluit, quòd in eà doctrina ab operatione non distinguatur, tum falsum asserunt, tum nihil ad rem: Falsum, quia cum præceptum, seu regula, & operatio iuxta regulam semper sunt distincta, semper distinguuntur actus Logica docentis & utentis; nihil ad rem, quia ex eo potius

THESES LOGICÆ.

sequeretur, Utentem Logicam resolutivo, quam Docentem compositivo ordine tradi debere.

VII. Materia, quæ essentialiter est pura potentia & nullum ens actu, semper est à forma actuata, & in aliquo determinato entium genere.

1. *Quod igitur competit rei per se, eius contrarium potest competere ei per accidens.*

2. *Licet natura ex parte rei sit facta hac & singularis, ex se tamen potest esse universalis.*

3. *Imò, sicuti materia, quia extrinsecus solum à forma determinatur, semper retinet potentiam ad omnes formas; ita natura, à differentia individuali, sibi prorsus extrinsecà, solum restricta in se manet universalis, neq; incommunicabilis sed incommunicata sit.*

4. *Et sicuti materia secundum eam, quam ex se habet incompletam existentiam, eadem numero manet sub diversis formis, neq; ad earundem specificam aut numericam diversitatem numero variatur; ita natura licet realiter multiplicata & actu divisa per differentiam in dividualem, ex se tamen una numero manet, eà scio licet unitate numericà, quæ unitatem tollens divisibilitatem ponit, qualis ex omnium sententia est unitas universalis propria.*

5. *Ante omnem operationem intellectus datur unitas formalis communis, quæ natura non solum in se una est, sed & pluribus communis.*

6. *Ac proinde ante omnem operationem intellectus, natura latens in singularibus est universalis; neque eam intellectus universalem facit, sed universalem reperit, eamque suâ abstractione talem esse solum declarat.*

7. *Verum sicuti, si natura ab intrinseco esset facta hac, ex se universalis esse non potest, (nam unitas numerica ex omnium sententia, ne fundamentum universalitatis esse potest) ita de singularibus, quia ab intrinseco talia sunt, universalitas predicari non potest.*

5. *Licet igitur natura humana in Petro existens, quia ab extrinseco solum singularizatur, manet ex se universalis: Petrus tamen, quia ab intrinseco singularis est, universalis nec dici potest, nec debet.*

VIII. Universale in essendo opponitur singulari in essendo.

1. *Quare sicut singulare in essendo sit per contractionem na-*

THESES LOGICÆ.

tura, per differentias individuales, ita fit universale in essendo per abstractionem à proprietatibus singularizantibus.

2. *Cumque non sint diversi modi abstractionis à singularitate, seu à singularibus quæ singularia sunt, sive ea numero sive specie differant; Genus & species non sunt dua species universalis in essendo, sed potius omne universale in essendo est species, vel modum saltem habet species.*

IX. *Ad universale Logicum constituendum non sufficit abstractio, sed necessaria etiam est comparatio.*

1. *Cumq; adeadem sit comparatio à quibus facta est abstractio & contra, necesse est in tribus ultimis prædicabilibus propriam abstractionem, non à propriis singularibus, sed à singularibus subiecti fieri.*

2. *Si igitur fundamentum proximum universalis Logici sit universale in essendo, vel si genus & species statuantur duo univ. universalis in essendo, quia hæc duo sunt universalis in essendo, etiamsi si non sunt dua species ejusdem, cur non quinque statui debent univ. universalis in essendo, quia sunt quinque distincta quæ sunt universalis in essendo, etiamsi non quæ sunt universalis in essendo, eodem plane modo ut genus & species.*

3. *Omnino displicet binarius numerus universalium in essendo, utpote vel diminutus, vel redundans, nisi per universale in essendo intelligatur universale essentialiter, quod in recta linea Categorica dicitur, quod quidem verum est, sed nemini incognitum.*

XI. *Individuum in communi, quia formalem dicit rationem singulis individuis communem, de iis prædicatur.*

1. *Ergo pari ratione individuum vagum, quia dicit aliquid individuis commune, & ex se non magis hoc quam illud, de singulis prædicabitur.*

2. *Individuum igitur vagum, non est substantia prima sed secunda, & species, vel modum saltem habet speciei.*

3. *Non magis sequitur, Arist. passim in cap. de substantia per individuum vagum, aliquis homo, intellexit determinatum aliquod individuum, ergo non aliter sumi potest aut debet. quàm in communi, & vulgari formâ loquendi, restringi solet individuum vagum ad suppositionem determinatam, ergo ex se ita semper restringi necesse est; cuius argumenti antecedens non infert sed destruit consequens.*

THESES LOGICÆ.

XI. Οὐκ ἔστιν ἡ πρώτη ἀρχὴ, ἢ πρώτη, ἢ πρώτη λογικὴ, ἢ πρώτη ἐν τῷ κόσμῳ, ἀρχὴ ἢ ὑποκείμενον τῆς ὅλης, Ἀριστ. 5. Cat.

1. In ratione substantiæ cuius hic divisionem implicite tradit Arist. primam substantiam secundæ præfert.

2. Divisio hæc nec est integri in membra, nec subiecti in accidentis, sed analogiæ analogiæ, in communi enim analogiæ solum talis inest in potest comparatio.

3. Sensus igitur divisionis necessarius hic est, substantiæ, quæ est ens completum, & perfectum, cui dicitur substantia, & quæ eius ratione est sustentativa aliorum, alia est prima, quæ primo et principaliter illi libet; alia secunda, quæ id habet secundario.

4. Cum igitur divisum sit analogum, quod se habet ad modum generis, & sub altero membro dividente comprehendatur substantia summum genus, cur non dabitur aliquid latius patens, universalius, & superius substantiæ, quæ est summum genus?

5. Et cum analogum sit attributum modale, quod in Categ. locum habere non solet, an non dabitur substantia completa quæ in Categ. non est collocanda?

6. Ex eo quod omnis substantia sit vel prima, vel secunda, hæc omnia sequuntur necessario, absque omni contradictionis metu.

XII. Generum subalternorum eandem sunt differentię, quia superiora eorumque differentię de inferioribus prædicantur. Arist. cap. 3. lib. Categ.

1. Per genera subalternæ hic solum intelligi possunt ea quorum alterum sub altero continetur, si ratio regulæ quam adfert Arist. ullas habeat vires, & non ea quorum alterum sub altero non continetur sed utrumque sub uno tertio, licet communiter omnes in ea exponant.

2. Atque hoc usque adeo verum est, ut nulla genera easdem habeant differentias, nisi quatenus sunt subalternæ.

3. Hinc genera diversarum Categ. quia nullo modo subalternæ sunt, nullas habent differentias easdem; genera verò inter se non subalternæ sed uni tertio easdem habeant, verum non unum alterius sed utrumque unius tertij cui subalternantur.

XIII. Quantum est ens p. r se extensum, seu partes habens extra partes: atque in hac extensione partium extra partes posita est essentialis ratio quantitatis.

1. Extensio

THESES LOGICÆ.

1. Extensio multitudinis. per quam partes sunt alia atque alia, non extra alias nisi per accidens, non est propria quantitatis extensio.

2. Similitudinaria illa numeri extensio, qualis est intensiois, valoris, aut perfectionis, numerum in numero specierum quantitatis constituere non potest.

3. Cumque hac, si qua sit, numeri extensio, ex eoque contineat omni unitatum collectionem, siue ea fuerit in qualitate, quantitate, aut substantia, nobis non arridet communiter recepta divisio numeri in quantitativum seu predicamentalem, & transcendentalem, quasi collectio unitatum in quantitate constitueret propriam aliquam & propriam extensionem, & non in alijs entibus.

4. Discrimen inter utrumque quantitativum & transcendentalem in ratione numeri, nullum est, licet in ratione quantitatis aliud quod esse possit.

5. Est igitur numerus quantitativus quantus, saltem materialiter; numerus autem transcendentis, quandoque qualis, si sit in qualitatibus, quandoque substantia, saltem materialiter, si sit in substantia.

6. Numerus igitur qui oritur ex divisione continui, differt ab ipso continuo solum sicut divisum à seipso indiviso. quod vel hinc manifestum est quod posita hac distinctione, abut. à salvantur omnia quæ numero aliquam extensionem vindicare videntur, nam per talem continui divisionem & negationem ulterioris divisionis, satisfacta questioni quot sunt quæ videntur esse quæstio quantitatis; & partes divisa dicuntur æquales & inæquales, quæ sunt proprietates quantitatis.

7. Quare omnis quantitas est magnitudo, nam extensio & divisibilitas, continuationem partium presupponere videntur; & numerus est modus solum quantitatis. sicut & divisio inde oritur.

8. Ideoque potius qualitas quam quantitas dici debet.

9. Arist. igitur 5. Metaph. s. ubi exclusis à numero specierum quantitatis tempore & motu, de numero specierum quantitatis accuratius differere videtur, inter species quantitatis numerum numerat, quia eo sæculo ea fuit communiter recepta sententia, & de similitudinaria illa numeri extensione; esset præclara illa sententia Arithmetica, quæ communiter habebatur scientia de propriè dicto quanto.

THESES LOGICÆ.

XIII^a. Ut ex duobus entibus fiat vnum per se, requiritur ut sint incompleta in essentia; ut habeant se ut actus & potentia, & denique ut sint sibi realiter unita.

1. Hinc manifestum est numerum, unitate entitatis & informationis vnum esse non posse.

2. Si quæ igitur sit numeri unitas, ea est ordinabilitatis & numerabilitatis necessario.

3. Cumq; huius ordinabilitatis (quæ quadam unitates rationem haberent materia & potentia ad ultimam veluti ad actum & formam) nullum appareat fundamentum in essentia unitatum, neq; propter unitatem hanc ordinabilitatis numerus vnum per se status debet.

4. Nulla igitur quærenda est unitas numeri ex unitatibus eiusdem, in quo unitates actu à se diuise sunt, quiq; hanc diuisionem essentialiter requirit.

5. Ratio igitur per quam numerus est vnum per se, ac subiectum scibile, & per quam de eo demonstrantur affectiones eiusdem, est hac ipsa partium discretio, quam numerus essentialiter & ex sua natura requirit; esse enim tale ens, cuius partes semper à se actu diuise sunt, vnum conceptum denotat & formalem rationem numeri.

XV. Linea est longitudo, & vno solùm modo diuisibilis; superficies vero, longitudo & latitudo. ideoq; duobus modis diuisibilis.

1. A quouis igitur puncto superficie in quodvis licet imaginari lineam.

2. Cumq; in vno & eodem puncto concurrere non possunt lineæ nisi per continuationem, necessario discendum est, in superficie esse vnicam & eandem numero lineam, sed variis modis in se reflexam, & quasi circumgyrantem totam superficiem.

3. Verum cum superficies diuersam habeat à linea diuisibilitatē, sicut apparet ex diuersis earundem partibus in quas diuiduntur, licet in superficie sit unica solum linea magis tamen distinguuntur superficies & linea, quam linea curva & recta.

4. Linea, superficies & corpus non sunt vna et eadem quantitas distincta solum diuerso situ & positione, sed tres veræ species, quarum vnicuique propriam extensionem habet.

5. Distinctio quantitatis ex diuerso situ & positione in longitudinem, latitudinem, profunditatem, & altitudinem, numerum specierum quantitatis non augeat.

XV.

THESES LOGICÆ.

XVI. Si nomen infinitum præter negationem sui finiti significaret infinitam affirmationem, de nullo ente aut non ente potest prædicari, ut manifestum est.

1. Non igitur à nomine negato distinguitur, quòd infinitam hanc affirmationem, idq; principaliter, denotet; cum propter infinitam hanc affirmationem infinitum nomen dici non possit, si hac sit eiusdem definitio.

2. Nomen igitur infinitum dicitur, quia, cum nomine et negatione constet, hac autem neget illud ex quo determinatum fuerat, reddit simul idem indeterminatum, infinitum, ac ad omnia significanda extensum, excepto suo finito.

3. Primario igitur, et quasi de formali (nam nomen infinitum est veluti connotativum nomen) negationem finiti denotat; secundario autem, & quasi de materiali, alia præter finitum connotat, idque non sub ratione positiva eorundem, sed ut negationem finiti includunt.

4. Et quia pura negatio in subiecto, de quo dicitur, existentiam non postulat, ideo Arist. infinitum nomen definiuit, quòd tam de ente dicitur quàm de non ente, excepto finito.

5. Unde manifestum est hanc infiniti definitionem non à priori, sed à posteriore traditam esse; neque tam essentiam quàm proprietatem eiusdem denotare, & talem qua finitis etiam competere potest, ut manifestum est in quibusdam nominibus transcendentibus.

6. Quare sensus huius definitionis hic est necessarius, nomen infinitum est, quòd finiti negationem denotans de omni ente et non ente dici potest, excepto finito; ita ut si quis defectus sit, is non proveniat à natura nominis infiniti.

7. Unde necessario sequitur, transcendentia simpliciter infinitari posse, usque etiam hanc definitionem competere.

XVII. Tempus est numerus motus secundum prius & posterius

1. Quare omne verbum ideo adsignificat tempus, quia significat actionem, aut aliquid ad modum saltem actionis, quod aptum natum sit à tempore mensurari.

2. Est tertium adiacens in enunciationibus de attributo essentiali, qua neque actionem, neque aliquid ad modum actionis denotat, non solum ab actu uniendo extrema pro determinata temporis differentia, sed omnino à consignificatione temporis simpliciter absoluitur.

THESES LOGICÆ.

3. Non solum accidentale verbo est, vniue extrema pro determinato tempore, sed omnino significare cum tempore.

4. Licet igitur participium, vipote significans aliquid ad modum actionis, consignificet tempus, non tamen erit medium inter nomen & verbum, sed simpliciter nomen.

XVIII. *Adra μὲν καὶ οὐτὸ ἀνθρώπου τὸ ἴδιον, ἵππου δὲ ὅτι ἐστὶν ἄνθρωπος, ἵππου δὲ ὅτι ἄνθρωπος, τὸ δὲ ἀνθρώπου ἵππου δὲ ἀνθρώπου.*

1. Verbum igitur quia verbum, non est alicuius rei significativum quia sistere potest mentis audientis, sed quatenus significativum est conceptus, in quo audientis animus acquiescere potest, eas tenus est nomen.

2. Inter illa tria, qua vulgò verbo tribuuntur primum non competit verbo nisi quia nomen est secundum non competit semper verbo: Quare tertium solum est verbo essentiale, per quod simpliciter à nomine distinguitur.

3. Ita ut interpretatio simplex in genere, qua ex Arist. est vox significans ex instituto conceptum animi, cuius nulla pars significat separatim, alia sit qua significet conceptum, in quo animus audientis acquiescit, eaque sit nomen; siue tempus adsignificet siue non: alia verò qua non significet talem conceptum, sed adducit rem cuius animi talis conceptus, eaque sit verbum.

4. Non solum igitur verbum est tertium adiacens, etiamsi nihil significans quod sistit mentem audientis, verbum est, interpretatio, & vox significans conceptum animi (sicut omnis vox humana) sed omne verbum est verbum est, vipote ad quod solum requiritur, ut denotet prædictam attributi cum subiecto copulationem.

5. Atque hinc est, quod Arist. nomen infinitum neget esse nomen, (cui tamen tota definitio nominis assignata competit) Quia nimirum non significat aliquem determinatum conceptum, in quo acquiescit audientis animus.

6. Atque hinc etiam est, quod verbum quia verbum in suo significato non potest infinitari, vipote nihil ita determinatum ex se significans: Solum autem nomen sit, quod infinitari possit, nam illud solum per prædictam particulam negandi potest in suo significato fieri infinitum & indeterminatum, quod absque ea aliquod determinatum significat.

7. Definitio illa nominis, quam tradit Aristot. nominis est
gramma

THESES LOGICÆ

grammatici potius quam logici, cuius essentiam omnino non declarant differentia expressa, sed duæ subintellectæ, finitum & rectum, sicut neque quicquam in definitione verbi, eius naturam declarat, præter ultimam eiusdem particulam.

8. Quare si velimus tradere definitionem nominis & verbi, prout in Logica considerantur, idque in voce tanquam signo notiore, (nam aliquin essentialiter nomen & verbum logicum sunt notiones secundæ rationis) necesse est dicamus nomen esse vocem, ex instituto animi conceptum, in quo acquiescit audientis animus, significantem verbum, verò vocem significantem, *αὐδιστὶν ὡς ἡρῶν, ἢ ὡς ἄλλου τινος ὀνόματι*, &c.

XIX. In enunciationibus de est tertio adiacente in attributis accidentalibus, est existentiam significare non potest, ob infinitum, quæ inde sequeretur, tautologiam.

1. In huiusmodi enunciationibus, non magis à coniunctis addivisa sequitur, quàm in enunciationibus de attributo essentiali.

2. Licet bene sequitur Socrates est albus, ergo existit quia convenientia accidentium communium, existentiam subiecti necessario postulat; non tamen virtute consecutionis à communis addivisa, cum non pars attributi sed novum attributum inferatur.

3. In regulis consecutionis, per enunciations in quibus simplex attributum inest per accidens, enunciations de est tertio adiacente in attributis essentialibus, & per eas in quibus simplex attributum non inest per accidens, enunciations de est tertio adiacente in attributis accidentalibus, intelligere non potuit Arist.

4. Per illas igitur, eas enunciations in quibus per adiectum, simplex attributum distrabitur à propria significatione, intelligere necesse est, sicut per hæc, eas in quibus propter adiectum, simplex attributum ampliores significationem non acquirit.

5. Exemplum illud inutilis consecutionis non sic proponendum est, Homerus est Poeta, ergo existit, hæc enim per regulas consecutionis, nec sequitur, nec sequi debet; sed sic potius Homerus existit Poeta, seu in Poesi, ergo existit, quod quidem non sequitur, idque propter regulam ab Arist. traditam.

XX. *Διὰ τὴν αὐτὴν οὐκ ἔστιν ὡς ἂν εἴη διὰ τὴν αὐτὴν οὐκ ἔστιν ὡς ἂν εἴη* Arist. 1 Top. cap. 1.

1. Cuique nullum problema familiarius sit problemate reduplicativo

THESES LOGICÆ

plicativo, in *Dialectica* instituitur *Dialecticus* de eodem *dialecticè* disputare.

2. Cumque ex reduplicatione maioris extremi omnino concludi non possit problema reduplicativum ex parte subiecti, necesse est concludatur tale problema per applicationem reduplicationis minori extremo.

3. Non semper est *εὐλογισμός*, quando minori extremo in minore additur reduplicatio, modo addatur etiam medio in maiore.

4. Si igitur medio in maiore addatur reduplicatio, & minori extremo in minore, legitime concludi potest problema reduplicativum, sed syllogismus erit compositus, & virtute duplex, nam propositiones habent valorem duarum propositionum, ut patet ex earundem exponentibus.

XXI. Syllogismus *dialecticus* qui definitur syllogismus ex probabilibus, semper est ex propositionibus *dialecticis*, unde ab omnibus pro eodem sumitur ex probabilibus, & *dialecticè* disputare.

1. Cum igitur aliquid probabile sit paradoxum, imò probabile sit, quia est paradoxum, an non propositio *dialectica* potest esse paradoxa?

2. Per illa verba, non paradoxa, in definitione propositionis *dialectica* nihil aliud putamus *Arist.* denotare voluisse, nisi quod immediate prius docuerat, scilicet propositionem *dialecticam* non posse esse aperte falsam, seu, talem qua nemini vera videri possit.

XXII. Sensus compositus orationis est, qui prima fronte sensus orationis esse videtur, quemque verba efficiunt copulata prout coniungenda cuiquam apparent.

1. Si sensus orationis compositus sit falsus, tum falsitas eius cuiquam statim apparebit.

2. Quare si sensus compositus sit falsus, nulla unquam contingeret deceptio.

3. Si captio à compositione ita definiatur prout communiter determinari solet, ut nimirum dicatur contingere quando sensus hic compositus falsus est, dabitur aliqua captio qua neminem unquam decipit, nec decipere potuit.

4. Vel captio à compositione non est captio, vel aliter determinari debet sensus compositus quam communiter determinari solet.

§ Sensus

THESES LOGICÆ.

5. Sensus igitur compositus propter quem captio à compositione statuitur specialis captio est generaliter, quicumque oritur ex verborum compositione, qui tum demum falsus est, quando aliquid tribuitur uni alteri coniuncto, quod ei non competit separatim.

XXIII. Petitio principii, vitium est in disputatione, verum proponenti non sustinenti imputandum.

1. Ad nullum incommodum duci potest respondens per captiosam à petitione principii.

2. In captione à petitione principii decipitur potius quam decipit Sophista.

3. Si captio à petitione principii statuatur distincta captio propterea quod respondens, non animadvertens petitionem principii, testimonium dat suæ ignorantia, multo magis nova captio statui debet à petitione contrarij, quæ tot modis, ac tam occultè fieri solet, & magis incommodum adfert secum respondenti.

4. Nihil certi statui potest de numero captionum apud Arist.

XXIV. Ratio formalis obiectiva est causa efficiens actus.

1. Cum igitur assensus præmissarum concurret per modum forme determinantis intellectum, & constituentis eum quasi in actu primo ad assensum conclusionis, assensus principiorum effectivè necessario concurret ad assensum conclusionis producendum.

2. In assensu omnis conclusionis includitur formaliter assensus præmissarum.

3. Assensus igitur omnis conclusionis dici potest cognitio novi.

4. Ut igitur assensus conclusionis syllogismi demonstrativi specialiter dicatur scientia novi, necesse est non solum assensum præmissarum includi in assensu conclusionis, sed & in præmissis causam ut causam cognoscere.

5. Quare maior propositio omnis demonstrationis necessaria est de ab alio esse, non autem de inesse.

6. Qui maiorem propositionem syllogismi demonstrativi negant esse quarti modi per se, naturam demonstrationis planè ignorant, neque unquam explicare possunt, cur syllogismus demonstrativus pariatur scientiam novi, quæ ab Arist. describitur, cognitio causa per quam res est, & quod sit illius rei causa.

7. Sensus igitur maioris propositionis v. g. huius, omne rationale est risibile, non tam est hic, omni rationali inest risibile, quam, risibile

THESES LOGICÆ.

visibile competit omnibus, quibus competit, propter rationale.

8. Quare eminenter potius quam formaliter principalis demonstratio est in prima figura. & primo eius modo barbara.

9. Hinc manifestum est, cum pendentia affectionis à forma subiecti, qua est causa efficiens eiusdem per emanationem, sit quarti modi nullum proprium nexum causalem relinqui secundo modo, qui non competit accidentibus communibus quasamen per se non conveniunt.

10. Falsum igitur est: ad aut in communi nexum causalem terminorum, singulosque modos proprium aliquem nexum denotare.

11. Potius igitur ad not. indefinitè nexum causalem aut essentialem denotabit, sic enim manifesta erit ratio quaternarii numeri modorum per se, quorum tres primi, omnes propositiones de inesse per se necessarias comprehendunt; quartus autem omnes de ab alio esse, qua propterea ab Arist. merito dicuntur alterius modi, scilicet, naturalis.

XXV. 'Εστὶ ὡς αὖ περὶ αὐτῆς καὶ δὴν ἐστὶ ἐπὶ ἐπὶ αὐτῆς, καὶ πρὸς αὐτῆς ἐστὶ πρὸς αὐτῆς ἐστὶ πρὸς αὐτῆς. Text. 621. Post.

1. Οὐκ ἔστι ἀπὸ αὐτῆς τῶν ἐπὶ αὐτῆς. id est singularium, ut ex textu manifestum est, ἐστὶ δὲ αὐτῆς ἀλλῶς. Ibidem.

2. Nulla propositio de subiecto singulari est aeterna veritatis, ex mente Arist.

3. Socrates nisi existat nec visibilis est, nec homo.

4. Quare neq; aliquis homo, nec Socrates.

5. Sicut homo mortuus non est homo, ita Socrates non existens non est Socrates.

6. Et sicuti homo ad hominem vivum et hominem mortuum est homonymum remotum, ita Socrates ad Socratem vivum & Socratem non existentem.

THESES PHYSICAE.

Cognitio nostra à sensibus originem trahit, & ab imperfectioribus magisque confusis, ad perfectiora magisque distincta procedit.

1. Nobis

THESE PHYSICÆ

1. Nobis igitur notius est quod primò incurrit in sensus, 1. Post. cap. 2. & quod magis confusum est, 1. Phyl. cap. 1.

2. Hinc genus, quia totum potentiale, sua specie; species, quia totum actuale & definibile, suo genere nobis notior est.

II. Quæ in esse à paucioribus dependent, ea etiam in cognosci.

1. Quæ igitur in esse à paucioribus dependent, ea sunt suavis natura notiora.

2. Hinc confusa simul ac distincta cognitione actuali universalia minus universalibus; distincta vero ac confusa cognitione potentiali minus universalis sunt natura notiora.

3. Nobis igitur notiora hæc eadem dicuntur naturam sequentibus, & prout notius nobis opponitur ignotiori nobis, non autem prout refertur ad notius natura.

4. Atque hinc liquet notius nobis & ignotius nobis semper opponi, notius verò nobis & notius natura quandoque non omnino distingui, aliquando diversificari, sed nunquam opponi.

III. Anima est, actus corporis organici potentia vitam habentis.

1. Postulat igitur anima corpus variis organis distinctum ad diversas vitæ operationes exercendas.

2. Cumque vel artium instrumenta debitam aliquam requirant quantitatem, ita ut sub minore aut maiore non possint propriam prestare operationem, multo magis hoc concedendum erit instrumentis animæ.

3. Et cum hæc instrumenta anima simul etiam sunt partes viventis, omnia viventia debitam requirunt magnitudinem, ita ut sub maiore aut minore nec generari nec conservari possint.

4. Viventia & versas parvitatem & magnitudinem intrinsicè terminantur utrimo & utrimo quod sit.

III. Omne agens naturale debite approximatum passio prius agit in partem propinquam quam remotam.

1. Ignis igitur curvis materia appositus, prius gignit in propinquiore quam remotiore eius parte calorem & siccitatem, imo summum calorem & siccitatem.

2. Cumq; dispositiones ultimæ & ultimæ necessario sequatur introductio formæ substantialis, prius introducetur forma ignis in propinquiore

THESES PHYSICÆ.

propinquiore quàm remotiore illius materia portione, nisi aliquid in remotius & non in propinquius agere posse, dicere velimus.

3. Nulla assignari potest iam parva materia portio, quia sub minore possit introduci forma ignis.

4. Cum igitur ignis in infinitum crescere potest iniectione combustibili, sicut asserit Arist. tam versus parvitatem quàm magnitudinem extrinsece terminabitur, sicut & reliqua omnia non viventia.

5. Generationes non viventium, quæ ex parte subiecti saltem successivæ sunt, non incipiunt intrinsece per primum fuisse, sed per ultimum sui non esse.

6. Generatio est mutatio de non esse rei in esse eiusdem; corruptio verò de esse rei in non esse eiusdem.

1. Per se igitur generatio tantum est generatio, & per accedens, alterius corruptio,

2. Ad generationem essentialiter non requiritur forma corumpenda ex parte termini à quo.

3. Terminus à quo generationis non est privatio, quæ est negatio alicujus particularis formæ cum potentia ad eandem, sed quæ sit pura negatio omnium formarum, ea scilicet quæ convenit materæ primæ in secunda notione.

4. Verùm licet privatio sic sumpta sit conditio materia, sicut & materia potentia, nihilominus illa statuitur distinctum principium generationis, non hæc: Quod hæc, nullum distinctum habens officium, solum tanquam conditio principij passivi ad generationem concurrat; privatio verò distinctum habeat in generatione officium, quod & in definitivo eiusdem conceptu includitur, nam omnis mutatio essentialiter est ab alijs ab aliquo in aliquod.

VI. Sicut substantiam cui tres dimensiones insunt, nemo vocat incorpoream, ita etiam cui tres dimensiones non insunt, nemo vocat corpoream.

1. Est igitur trina dimensio, seu corpus de Categ. quantitatis, propria affectio corporis substantialis.

2. Cum igitur materia sit illud unde fluit quantitas, necesse est materiam esse illud ipsum quod corpus, nam sicuti materiam nemo concipere potest absque corporeitate, ita neque corpus absque materia.

3. Quare materia per se est corpus, & tamen neque simplex, neq;

THESES PHYSICÆ.

neque mixtum.

4. Duplicem igitur habet materia determinationem, unam ab extrinseco per quam in varijs speciebus entis, beneficio forma collocatur, alteram ab intrinseco, & invariabilem, sed incompletam, per quam statuitur corpus, & non tale corpus.

5. Ita ut si corpus, de materia, prout incompleta sua existentia existit, predicaretur, predicatio esset speciei in *sine de intellectu primo*.

6. Est igitur materia corpus origine primum, & illud per quod omnia alia sunt corpora.

7. Cum igitur per materiam habet unumquodque rationem corporis, per formam autem rationem animati & inanimati corporis, genus autem sit totum potentiabile sub se includens suas species, quæ rursus actu & formaliter includunt suum genus fieri non potest ut corpus in recta linea categorica, quæ est series generum & specierum ullum locum habeat.

8. Primum genus in Categ. substantia non est corpus. sed primo dividenda est substantia summum genus per Physicam & Hyperphysicam, & illa rursus subdividenda in animatam & inanimatam, in qua subdivisione neque unquam reperiemus corpus.

VII. Definitionem motus cap. 1. 2. Phys. traditam confirmat Arist. inductione omnium specierum eiusdem.

1. Nisi igitur Sophistam agat Arist. aut idem ridiculè bis repetat in probatione, nomine generationis, non alterationem generationi præviā, sed ipsam instantaneam formæ substantialis introductionem, intelligere necesse est.

2. Per actum entis in potentia, quæ in potentia, denotatur aliquid commune omni mutationi, scilicet, imperfectus modus quo motus actuatur subiectum.

3. Ita ut mobilis duobus actibus, & utrisque fortassis imperfectis, simul actuatur, sed cum hoc discrimine quod gradus formæ acquisitus sit actus imperfectus solum accidentaliter, quia non adimplet totam subiecti capacitatem: ipse verò motus sit actus essentis aliter imperfectus, quia ita actuatur ut simul ordinet subiectum ad perfectionem altum recipendam, imò eius actuatio nihil aliud est quam huiusmodi ordinatio.

4. In hoc igitur modo actnandi, essentialiter imperfecto, consistit natura motus: quod vel hinc liquet, quia ex eo solum reddi

THESES PHYSICÆ.

potest ratio cur motus in nulla categoria per se collocetur, sed res ducitur in categ. sui termini, & cur ab Arist. dicatur nihil esse præter res.

5. Quiper actum entis in potentia, quatenus est in potentia, successionem motus denotari volunt, essentiam motus hac definitione non explicant, etiamsi motus strictius sumptus hic solum definiretur.

VIII. Locus est proxima superficies corporis ambientis. *Arist. 4 Phys. text. 32.* Navis in fluvio non tam est in loco ratione proxima superfici i navem ambientis, quam ratione totius fluvii *text. 41.* Partes moventur & sunt in loco ratione totius, *text. 32.* Totum Cælum est in loco ratione partium, *text. 45.*

Ut igitur hæc & quadam alia, quæ in doctrina *Arist.* repugnant videntur, inter se reconciliantur, tenenda sunt hæc posita.

1. Locus explicatur in *Physica* propter lationem & accretionem, *Arist. text. 32.*

2. Terminus motus localis rectè per quem res mutat locum, necessar. debet esse immobilis, nam alioquin fieri possit ut aliquid acquireret terminum motus localis, & non moveretur, ac moveretur & non acquireret novum terminum, quæ sunt impossibilia; ideo *Arist. text. 41.* affirmat illud quod est in aliquo quod cum eo movetur, in eo tanquam in loco non esse.

3. Immobilitas, quæ ita necessaria est termino motus localis rectè, maiorem habet affinitatem cum loco prout est terminus motus localis, quàm superficies quæ tantum ei competit propter naturam universalem abhorrentem vacuum; ideo *Arist.* licet definiens locum esse primam superficiem *t. xt. 33* postea tamen *text. 41.* dicit locum navis ad motum fluvii mota, prout nimirum est terminus illius motus, potius esse totum fluvium, quàm proximam superficiem ambientem.

4. Locus ut continens locatum, est superficies, & non magis ex sua natura immobilis quàm mobilis; ut verò terminans motum localem est immobilis, non necessario superficies & ideo *Arist.* hanc duplicem loci considerationem distinguens *text. 41.* vas vocat totum motu peragente & locum, & suam aquam taxinet.

THESES PHYSICÆ.

5. *Locus ut est superficies ambiens non competit omni corpori physico, imò propter quam rationem quibusdam competit propter eandem quibusdam non competituram naturam universalis sicut abhorret vacuum, unde sit ut res in loco, sit etiam in prima superficie ambiente, ita abhorret infinitum, unde sit ut detur ut aliquod corpus extimū, extra quod nec sit corpus nec superficies.*

6. *Neque locus ut est ubi immobile, competit omni corpori physico, sed solum corpori mobili motu recto, text. 39. & corpori mobili motu circulari, non nisi quatenus per partes motum rectum aliquo modo participat, text. 45. ideo licet simpliciter partes moventur, & in loco sint ratione totius, text. 22. & 44 quando tamen non est idem partium & totius motus, atque ita locus (nam quomodo res movetur, eodem modo est in loco, ut liquet ex textu 43.) totum dici potest esse in loco ratione partium, in loco nimirum qui proprius est motui partium, text. 45.*

7. *Sicut igitur motus localis non nisi prout ad lationem & circumlationem extenditur, affectio est corporis naturalis, ita neque locus, qui ejus gratia solum explicatur, nisi prout ubi denotet commune mobili motu recto, & mobili motu circulari, affectio corporis physici dici debet.*

IX. *Tempus est numerus non numerans, sed numerabilis. Arist. text. 102. 4. Phys. quæ sunt in tempore in eo sunt tanquam inensuræ, text. 114. & numero numeranter text. 117. Motus tantum est in mobili, at tempus est ubiq; text. 95. Tempus est in omnibus, ut cælo & terra, quia motus est in omnibus text. 130. Momentum est veluti punctum in linea, ac proinde re diversum, ut text. 100. Momentum est unum & idem secundum rem in toto tempore ac ratione solum diversum text. 103. 104*

Vi hac reconciliantur, consideratione digna erunt hæc perismata. 1. Tempus est affectio & passio motus text. 130.

2. *Hinc Arist. non formali sed causali definitione tempus definit numerum motus secundum prius & posterius text. 101. cuius sensus hic est, tempus est affectio motus, quæ oritur ex numerabilitate eiusdem secundum prius & posterius, sicut declarat ipse Arist. ibid.*

3. *Cumq; formaliter tempus non sit numerus, utpote qui partium*

THESES PHYSICÆ.

discretionem necessario dicit, non necesse est, ut quo modo tempus sit numerus, eo modo res in tempore dicantur esse in numero, sed potius cum tempus sit affectio extrinseca in tempore res esse dicuntur ut in numero & mensura, sicut docet Arist. text. 117. 114.

4. Et cum affectio est in eo cuius est affectio, & ad eius varietatem variatur, merito dicit Arist. text. 130. tempus esse in omnibus. quia motus est in omnibus, & quia mensura non haurit suam unitatem aut diversitatem à rebus mensuratis: (ut copiose docet Arist. text. 132. & 134.) merito etiam dixit idem Arist. 132. unicum tantum esse tempus plurium motuum, & duo tempora simul esse non posse, text. 90. & motum esse in mobili, tempus verò ubique, text. 95.

5. Et iuxta hanc diversam temporis considerationem, diversa etiam est consideratio ^{temporis}, quoniam que enim consideratur ut quid intrinsecum continuans partes eiusdem, atque ita sicuti in linea sunt infinita puncta realiter distincta, ita etiam ^{temporis} in tempore, quantum doque verò consideratur in ordine ad ea quæ sunt in tempore, ut scilicet quid fluens & post se relinquens tempus quod est mensura eorum quæ sunt in tempore, atque ea consideratione, est unum reipsa, diverso solum ratione, quatenus applicatur ad diversas partes motus, eorum quæ sunt in tempore, denotandas, & sic ita se habet ad tempus, ut mobile ad motum text. 104. quod unum & idem reipsa est in toto motu: Atq. hoc sensu text. 60. dicitur non posse interire, & merito, nam mensura sub ratione mensura mensurari non potest.

X. Quantitas maior, neque qua quantitas, (sic enim accretioni præxistebat) neq; qua maior, (sic enim relationem denotat) neque qua quantitas maior, (sic enim est aggregatum per accidens) accretionem per se terminare potest.

1. Nulla potest esse mutatio à minore in maiorem, aut à maiore in minorem quantitatem tanquam in duos terminos formales positivos.

2. Accretio & diminutio (sicut etiam intensio & remissio in qualitate) quæ tales, non sunt motus, prout motus à mutatione distinguitur.

3. Si tres ponantur species motus à mutatione contradistincti motus in quantitate (etiamsi semper aut maioris quantitatis acquisitio aut deperditio) accretio & diminutio dici non debet,

4. Motus in quantitate sicut unum commune nomen non habet, ita

THESES PHYSICÆ.

minus propriè hisce duobus nominibus designatur, ita ut adhuc omnino proprio nomine careat.

XI. Corpus perfectè sphericum, sicut demonstrat Euclides, & affirmat Arist. tangit perfectè planum in puncto.

1. Si igitur perfectè sphericum corpus moveatur supra perfectè planum in omni parte temporis illius motus, tanget perfectè planum in linea; in omni autem momento, in puncto indivisibili.

2. Licet igitur indivisibile quiescens non tangat nisi in indivisibili, bene tamen si moveatur, cum enim sic non simul, sed successive tangat, non necesse est ut tangens coextendatur cum re tacta.

3. Quid igitur impedit indivisibile separatum, si directur, motu locali moveri posse?

4. Motus, tempus, & magnitudo per quam fit motus, similem habent divisibilitatem, sed subiectum mobile nequaquam, cuius extensio, cum sit permanens, est alterius naturæ.

5. Quare licet bene sequatur, si mobile in tempore maiore percurrat maius spatium, in minore percurrat minus spatium, non tamen sequitur mobile in maiore tempore percurrat spatium seipso maius, ergo in minore percurrat spatium seipso minus.

XII. Primum principium motus habet imperium in motum.

1. Cum igitur efficiens per emanationem imperium in motum non habeat, sicut efficiens per transmutationem, merito dixit Arist. investigans primum motorem, S. Phys. gravia & levia à seipsis non moveri, sicut animalia, nimirum tanquam à principio, quod primum principium illius motus dici potest.

2. Atque hoc sensu ibidem negavit Arist. ea in seipsis habere actuum principium sui motus, sed passivum solum, id est, nullum principium primum sui motus, seu quod imperium habet in motum.

3. Imò positive ibidem determinavit gravia & levia à generante moveri, nimirum tanquam ab eo quod dici potest primum movens.

4. Atque ita intelligendus est cap. 1. negans idem posse esse simul actus & potentia, seu movens & mobile, scilicet tanquam primum movens, quod semper ab eo distinguitur, quod ab eo movetur.

XIII.

THESES PHYSICÆ.

XIII. Πᾶσα κίνησις ἢ καὶ ὁρμήν ὁρίζεται, ἢ ἐν ἑαυτῇ, ἢ ἀλλοῦ, ἢ ἐν ἑτέροις ἀλλήτοις
 6. lib. 1. de Cælo, text. 5.

1. *Mistum igitur motus est à recto & circulari constitutus, neque talis dicitur ob subiectum mistum.*

2. *Mistum igitur motus dicitur ob missionem lineæ, sicut simplex à simplicitate lineæ, ibidem.*

3. *Mistorum igitur motus sunt absolute simplices.*

4. *Dicuntur igitur ab Arist. text. 7. misti quæ, non quia cadunt à perfectione motus simplicis, aut quod participant quicquam de ratione motus misti, sed quia mistorum motus sunt simplices solum secundario, moventur enim mista secundum prævalens elementum, quod solum movetur primo & per se motu simplici.*

5. *Atque hinc patet reconciliatio textus 5, & 7. & ratio cur defuerit Arist. corpus simplex esse illud quod habet principium motus secundum naturam, id est primò & per se: mistum autem quod movetur secundum prædominans elementum, id est secundario, & ratione alicuius elementi, quod tali motu primò & per se movetur; & denique cur ibidem pro reciprocis habet motum simplicem, & motum corporis simplicis: corpus enim simplex solum primò sic movetur, sicut ibidem se exponit Arist.*

XIV. *Omnes modi præsentix in eodem ubi sunt eiusdem rationis, & essentialis perfectionis.*

1. *Nullum est novum ubi aut ubicationis modus in quem naturaliter ferri potest corpus cæleste motu circulari.*

2. *Motus circularis qui semper est loci acquisitivus, sed non qua loci acquisitivus, corpori cælesti naturalis est.*

3. *Inclinat igitur corpus cæleste in motum ut aptissimum medium pro assequendo suo fine, qui est gubernatio & conservatio huius mundi inferioris.*

4. *Atque hinc patet motum circularem cæli à motu inferiorum corporum longe diversum esse, unde in alijs omnibus corporibus dicimus ea naturaliter moveri ut quiescant, cælum autem moveri ut moveatur.*

XV. *Idem est quærere cur leve tendit sursum. ac cur sanabile qua sanabile tendit ad sanitatem, text. 14. 4. de calo.*

1. *Cum igitur sanabile qua sanabile tendit ad sanitatem ut essentialiter perfectibile ad sui perfectionem essentialem, ita corpus locatum*

THESES PHYSICÆ

catum est quid essentialiter incompletum, & veluti materia ad locum tanquam formam essentialem.

2. Ordo propter quem Mundus est unus, non est accidens essentialis rerum superadditum, sed in ipsis rerum essentiis fundatum.

3. Atque hinc patet, cur mundus etiamsi ex pluribus entibus in actu constatus, unus tamen sit per se, non per accidens.

4. Licet igitur partes universi per se & separatim considerata, sint corpora essentialiter completa, propterea tamen sunt partes universi, sunt essentialiter incompleta, ad constitutionem unius conspirantia.

XVI. Sicut corpus grave, remotis impedimentis sponte descendit, ita ob metum vacui, aut turbatum ordinem universi ascendit, absque ullo extrinsecus impellente.

1. Non magis naturaliter corpus grave ordinarie descendit, quam in his casibus extraordinariis ascenderet.

2. Non dicitur corpus grave in his casibus contra naturam particularem, & secundum naturam universalem ascendere, quasi natura universalis esset quid distinctum & superadditum nature particulari, sed potius secundum particularem, sed appetentem bonum universi.

3. Tendit igitur corpus grave in locum deorsum tanquam perfectiorem suam essentialem, verum non adequatam, cum simili plane modo quandoque ascendat.

4. Non igitur est unus determinatus motus naturalis unius corporis naturalis, imò nullus est, qui ob metum vacui aut turbatum ordinem universi, naturalis non evadat.

5. Dum igitur Arist. cap. 1. de cælo, sapiens asserat unius corporis simplicis unum esse simplicem motum naturalem, de motu naturali ordinario corporis simplicis, intelligendus est.

6. Hinc patet elementum aquæ & terræ superficie terræ naturaliter quiescere, & inde etiam naturaliter moveri, si vel auferatur terra, vel elementum levius subit, idque secundum eandem naturam aque sed ut appetentem conservationem universi, simul & sui ipsius, quiescere; ut verò appetentem solum conservationem universi, quod melius est & divinius, inde moveri.

XVI. Omne corpus naturale in loco suo naturali quiescit, id est, cessat ab eo motu per quem ad locum suum naturale tendebat.

THESES PHYSICÆ.

1. Aer igitur de loco ignis in suum locum naturalem tendens, in eo gravitare ac deorsum tendere non potest.

2. Non igitur sublato elemento aqua naturaliter descenderet aer, & sublato elemento ignis contra naturam ascenderet.

3. Doctrina illa Arist. cap. 4. lib. 4. de celo, de gravitate mediorum elementorum in suis locis naturalibus, intelligenda est de elementis prout apud nos impura existunt.

4. Verum vicique se res habet de gravitatione elementorum in suis locis naturalibus, lignum non velocius descendit in aere quam in aqua propterea quod plura elementa concurrant ad eius motum in aere quam in aqua.

5. Doctrina illa Arist. de principio motus in corpore misto defensum non potest, ipsi Arist. repugnat, totamque doctrinam de mixture, velocitate motus naturalis in sine, quiete naturali in loco naturali, funditus evertit, ita ut ex veterum sententiis loqui intelligendus sit.

XVIII. Materia quæ absque omni forma esse non potest, nec duas specificas simul retinere, efficit ut unius formæ expulso sit alterius formæ inductio.

1. Et quia forma introductio est generatio, quæ essentialiter est mutatio de non esse in esse; forma verò expulsio, corruptio, ut pote quæ essentialiter est, mutatio de esse in non esse, ideo materia dicitur causa cur unius ortus sit alterius interitus.

2. Natura igitur materia prima solum causa est cur unius formæ substantialis expulsio sit alterius introductio (quod etiam competit subjectis contrariorum immediatorum) causa verò cur unius substantia generatio, sit alterius corruptio, est ipsa natura generatio nis & corruptionis, seu mutationis, prout à motu contradistinguitur.

3. Quare in formis etiam accidentalibus, si vi mutationes considerentur, unius generatio erit alterius corruptio & contra.

XIX. Materia prius respicit formas substantiales deinde accidentales 1. Metaphys. text. 8.

1. Forma substantialis, non solum dat composito esse substantiale sed etiam esse subiectum inhaerentiae accidentium.

2. Corrupto igitur composito, nullum valet idem numero accidens.

3. Verum cum non tam pereat accidens, quam unitas numerica accidentis, frustra quaerit decepta ratio causam aliquam per se corrumpentem

THESES PHYSICÆ.

rumpentem prius accidens, aut generantem novum accidens; cum corrumpens compositum, corrumpat etiam unitatem numericam accidentium inharrentium.

4. *Neque in hoc negotio magis credendum est erranti sensui, unam numero cicatricem in urvente & mortuo, indicanti, cum sensu ovum ab ovo discernere non possumus.*

XX. *Idem, in quantum idem, & nullo modo mutatum, idem semper producit.*

1. *Eadem manens quantitas, & nullo modo mutata, eandem semper servat extensionem in ordine ad locum.*

2. *Cum igitur in rarefactione, etiamsi nulla acquiratur maior quantitas, maior tamen fiat extensio in ordine ad locum, necesse est eandem quantitatem aliquo modo variari.*

3. *Per rarefactionem etiamsi maior locus acquiratur, non tamen ad locum primo terminatur.*

4. *Erit igitur rarefactio alteratio per se terminata ad raritatem, qua qualitas est, talis tamen qua absque motu locali non ita facile a nobis cognosci potest, sicut neque raritas absque positione partium, ut liquet ex Arist. definitione, cap. de qualitate.*

XXI. *Omne agens sua actione nititur assimilare sibi patientem, Text. 51. lib. 1. de ortu.*

1. *Cessante dissimilitudine in gradu intensiois, & actu primo, cessat omnis actio.*

3. *Cumque densitas sit conditio solum agendi, secundum quam agens non nititur assimilare sibi patientem, simile etiamsi densum & maius, agere non potest in omnino simile, licet rarius & minus.*

4. *Licet calidum ad 5 maius ac densius, citius, magis, ac ad maiorem distantiam calefacere possit, quam sine hisce aut calidum ad 5, modo rarius & minus nunquam tamen agere potest in calidum ad 5, etiamsi rarius & minus.*

XXI. *Quantitas quæ ex omnium sententia non est activa, cum sit sentine per se, producit sui speciem in oculo.*

1. *Minus est producere sui speciem quam materialem qualitatem.*

2. *Maiore admiratione dignum est, quod calor alium similem materialem calorem producat, quam quod producat speciem, imperfectum sui simulachrum.*

3. *Nullo minoris & imperfectioris entitatis, est species calor*

THESES PHYSICÆ

ris, licet accidens spiritale, quam ipse calor.

4. *Atque propter hunc essendi modum valdè diminutum & longè infra modum essendi materialis qualitatis, sit ut species non sit quid distinctum numero, ab eo cuius est species, ita ut perceptio ipsius species, sit perceptio principalis obiecti.*

THESES ETHICÆ

IN communi & magis theoretica parte Philosophiæ civilis, non instituitur vir privatus secundum unum distinctum vitæ genus, sed secundum communia fundamenta probitatis.

1. *In hac igitur parte non agitur de bono privato, sed de bono publico.*

2. *Et cum bonum, quò communius, eò divinius & præstantius sit, pars hac communis inter ceteras Philosophiæ civilis partes, merito primum ordine & dignitate locum obtinebit.*

3. *Quod igitur Philosophus cap. 2. 1. Ethic. dicat bonum plurius & civitatis anteponendum esse bono unius: & 1. de Rep. civitatem naturâ priorem esse quam domum aut singulos nostrum, verum tantum est, prout cura familiaris & unius privati hominis comparantur, ut partes cū cura publica, non autem prout vir privatus instituitur secundum communia fundamenta virtutis, legis habere, internâ verò & essentiali prorsus esse destitutus.*

4. *Secundoliquet leges internâ formâ legis constitutas easdem esse apud omnes gentes, si non penitus, saltem secundum analogiam.*

1. *Facultate igitur & eminentiâ universam Philosophiam Moralem includit, cū in ea principia, semina & fundamenta universæ Civilis Philosophiæ tradantur.*

2. *Cū igitur in ferendis legibus, quæ nihil aliud sunt quam præcepta iustitiæ, & factus prudentiæ, necessaria sit cognitio principij unde manant & finis quotièdunt ad cōmunem hanc partem spectat ratio ferendarum legum, secundum illud quod in ferendis legibus principatum obtinet.*

3. *Hinc patet omnes leges esse iustas, & quæ tantum ex decreto ac voluntate Principis produnt, æquivocè tantum leges esse, popularemque solum formam legis habere.*

THESES ETHICÆ.

5. Tercio patet decreta & instituta Principum posse variari, at absolutas leges minime, nisi extrinsecus, quatenus servatâ analogiâ varijs rebus aptantur, non intrinsecus, in attinentibus ad rem ipsam rationem.

6. Verùm cum urgente necessitate, longa praecurrente consultatione, à primo Reipubl. magistratu ita mutantur, & ad occasionum varietatem conformantur, non tam mutari quam conservari dicenda sunt.

II. Voluptas propter aliud non expetitur, nam nemo querit cuius gratia aliquis voluptate afficitur.

1. Voluptas est tale bonum per se, quod solû sui gratia expetitur.

2. Non omne illud quod tantum sui gratia expetitur, est summum bonum, nisi etiam omnia expetantur propter illud.

3. Cumque voluptas qua semper oritur ex aliquo bono propter ipsum bonum expetatur, non contra, bonum propter voluptatem, natura voluptatis prorsus repugnat, eam esse summum bonum.

III. Sicuti quæ viro sano sunt salubria, ea simpliciter sunt salubria, & quæ viro sapienti primò nota, ea sunt simpliciter nota, ita quæ sunt viro probò bona, ea sunt simpliciter bona.

1. Cum igitur natura & fortuna bona, viro probò talia sint, simpliciter talia indicanda sunt.

2. Quare nunquam fieri possint simpliciter mala.

3. In viro improbo quem deteriorem reddunt, sunt simpliciter bona, & mala tantum alicui.

4. Minus recte dixit Plato, viro probò, nihil mali, viro improbo nihil boni contingere posse.

5. Longè differunt omnia à viro probò in bonum dirigi, & omnia qua ei contingunt esse simpliciter bona, ac omnia à viro improbo in malum dirigi, & omnia qua ei contingunt esse simpliciter mala.

III. Non datur transitus ab extremo in extremum absq; medio, nisi medium ab extremis specie distinguatur.

1. Rectè igitur praecepit Arist. cap. 9. 2. Ethic. pro vitando extremo ad quod à natura proni sumus, ut inclinemus ad alterum extremum, sic enim fiet, ut in mediocritatem aliquam, licet non ipsam virtutem, incidamus.

2. Si igitur hæc mediocritas, per magis & minus ab extremis solum distincta, non differat specie ab ipsa virtute, & actiones ab ea

THESES ETHICÆ.

prodeuntes, ab actionibus procedentibus ab habitu virtutis, priusquam perveniamus ad alterum extremum, quod specie ab altero extremo distinguitur, in ipsam habitum virtutis incidamus oportet.

3. Cum igitur virtus ab extremis non solum specie (sicut ea inter se) sed & genere distinguatur, & difficilius sit mutare genus quam speciem, actiones precedentes ac subsequentes habitum virtutis, necessario specie distinguuntur.

V. Actiones quo magis ex ratione & prælectione fiunt, eo magis laudem aut vituperium merentur.

1. Qui vehementissimâ perturbatione ducti peccant, (cum quâ tales vitam sensitivam cum feris vivant, que ledere possunt, at non iniuriâ afficere) veniam potius, quam penam aliquam merentur.

2. Lex illa Pittaci de dupliciter puniendis ebriis, semel ob ebrietatem, deinde ob commissum scelus, plus habet in se utilitatis quam æquitatis, sicut monet ipse Arist. 2. de Republ. cap. 2.

VI Vir probus virtute formatur, qua rectè animi sui affectiones componit, & intus erga se congruenter afficitur; Civis verò probus rectè formatur per Iustitiam Universalem, qua rectè se habet erga alios.

1. Cum ergo longe difficilius sit congruenter se habere erga alios quam erga seipsum, ex Arist. cap. 2. 5. ethic. facilius acquiritur virtus viri probi, quam boni civis.

2. Vfus civilis aliquid superaddit probitati, ita ut licet quandoq. Civis bonus sit etiam probus vir, nunquam tamen idem erit esse civem bonum, & bonum virum.

3. Quare in Republ. non absolute perfectâ, ubi iustitia non solum ratione sed & re distingui incipit à virtute, non est idem vir absolute bonus & bonus civis.

4. Et cum omnis virtus respondeat alicui iustitiæ, & omnis iustitia alicui virtuti, uterque erit iustus, sed civis boni iustitia, simpliciter potius dicenda erit iustitia.

1. Cumq. igitur virtus universa, & universa iustitia solâ ratione distinguantur, eadem erit utriusq. virtus sola ratione distincta.

2. Unde in absolute perfectâ Rep. cuius Princeps est Prudentia, forma, virtus universalis regula, leges à virtute prodeuntes, scopus honestum, & summum bonum, idem est vir absolute bonus & bonus civis.

THESES ASTRONOMICAE.

Impossibile est aliquid ad alterius motum moveri, nisi vel sit eius pars, aut ei inhaereat, aut ab eo sustineatur.

1. *Non est imaginabilis modus, quo superior orbis inferiorum, (qui nec est eius pars, nec ei inhaeret, nec ab eo sustinetur) motu suo circumducere possit, sicut dissimilitudines illa Nautae in navis, Formica in rota, eleganter ostendunt.*

2. *Multo tollerabilior est quorundam sententia dicentium totum aggregatum ex omnibus orbibus, ab Oriente in Occidentem moveri, singulosque orbes à propria intelligentia, ab Occidente in Orientem ferri.*

3. *Datur igitur supremum, sed non datur primum aliquod mobile, quod motu suo circumducatur inferiores orbes.*

4. *Ex illo principio Arist. unius corporis simplicis est vnus motus naturalis, concludi non potest contra Arist. aliquos esse orbes supra octavam sphaeram.*

11. *Quorum zenith est in circulo Polari Arctico, semel in spatio 24. horarum, polus Eclipticae in zenith pervenit, & vniti sunt Horizon & Ecliptica.*

1. *Ergo in instanti tota ascendens medietas Ecliptica sine ulla aequatoris portione, supra Horizontem emergit.*

2. *Ergo medietas Ecliptica descendens, totum aequatorem consequentem emergit.*

3. *Totius igitur medietatis Eclipticae descendens, omniumque & singularum eius partium ascensiones, rectiores sunt quam in sphaera recta, alterius autem medietatis, non modo obliqua magis, sed omnino nulla sunt.*

Arctalem, & Borealem, in infinitum proiectam: et (si solstitium nominetur; vel maxima vel minima elevatio in meridiano) tria habent solstitia, unum altum meridionale, sole existente in S, & 2 ima, quorum unum est in W, alterum in S, sole existente in circulo media noctis.

1. *Soligitur in utroque semestri, quo vel ascendentem vel descendentem ecliptica medietatem percurrit, ex omni parte Horizontis Orientalis oritur, & ex omni Occidentalis occidit.*

2. *Sole itaque existente in Cancro, diem longissimum habens 24 horarum: Sol enim in circulo media noctis eorum Horizontem stringit.*

3. *Quadruplicem igitur habent umbrarum differentiam, Orientalem, Occidentalem, Au-*

220 THESES ASTRONOMICÆ.

III. Dies naturalis est temporis spatium, quo integer Equinoctialis, vñ cum additamento motui Solis proprio correspondente, revolvitur.

1. Dierum naturalium circuli, quos \odot conversione quotidiana describit, excedunt sua magnitudine numerum graduum catervorum circularum; constant enim, sicut dies naturales, 360. gradibus & additamento vero.

2. Et propter verorum additamentorum inaequalitatem, ipsos circulos inaequales inter se & dissimiles fieri necesse est.

3. Hec etiam additamentorum inaequalitas, praesertim qua ab anomolia Solis in Eccentrico proficiscitur, efficit ut non tot circuli dierum naturalium, habeantur in Austro, quot sunt ab Equatore in Boream.

4. Unde est quod dies artificiales, qui aliquot dies naturales complectuntur, quod sit intra Polares, minores sint noctibus oppositis, sit cet tantus Eccleptica arcus semper appareat, quantum perpetuo occultatur: imò ob eandem rationem, dies & noctes artificiales, quae sunt dierum naturalium partes, inter se inaequales sunt, licet discriminensibile non sit.

III. Epicyclus superiore sua parte (excepto solo Epicyclo Lunæ) movetur secundum seriem signorum; in inferiore contra.

1. Si igitur Epicyclus nullo alterius orbis motu agigaretur, Planeta 5. per totam Epicycli partem superiorem, moverentur in consequentia signa, directi existentes; in inferiore vero contra, retrogradi incederent; stationarii vero, in punctis Epicycli maxime Orientalibus, & Occidentalibus essent, & puncta stationum, essent puncta contingentia.

2. Verum cum Planeta non solo motu Epicycli, sed & motu sui Eccentrici multò velociori moveatur, constat puncta contingentia, simpliciter puncta stationum dicenda non esse, licet respectu solius motus Epicycli puncta stationum dici possunt.

3. Puncta igitur stationum, in quibus Planeta, respectu terra, stationarius dicitur, sunt puncta Epicycli, in quibus regressus Planeta in Epicyclo, praevis equalis est progressui eiusdem in Eccentrico.

FINIS.

L